CHP

EKONOMİK GÖRÜNÜM

EKONOMİ POLİTİKALARI GENEL BAŞKAN YARDIMCILIĞI
Ocak 2014, No: 82

Bu sayıda;

2013 Kasım Cari İşlemler Dengesi;

2014 Ocak ayı CNBC-e Tüketici Güven göstergeleri

2013 Ekim ayı işgücü ve istihdam verileri değerlendirilmiştir.

Cari Açık Düşüyor, Finansmanı Güçleşiyor…

- Geçtiğimiz yılın Kasım ayında cari açık, piyasa beklentilerinin (4,2 milyar dolar) altında gerçekleşerek 3,9 milyar dolar oldu. "Enerji ve altın hariç cari denge" ise Kasım'da 1 milyar dolar fazla verdi.
- Böylece Cari açık 2013'ün Ocak-Kasım döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre, % 28,3 artışla 56 milyar dolara ulaştı.
- 12 aylık cari açık ise Kasım'da Ekim ayına göre143 milyon dolar gerileyerek 60,8 milyar dolar oldu. Enerji ve altın hariç 12 aylık cari açık ise Ekim ayındaki 2,4 milyar dolar seviyesinden Kasım'da 1,5 milyar dolara geriledi.

Tablo: Cari Açık (Milyon Dolar)

			%	yılbaşından beri		%
	2013-11	2012-11	Değişme	2013-11	2012-11	Değişme
Cari İşlemler Hesabı	-3,935	-4,078	-3.5	-55,962	-43,628	28.3
sak: Enerji Dışı	282	576	-51.0	-11,347	4,175	...
Altın Hariç	-3,174	-4,525	-29.9	-45,525	-49,060	-7.2
Enerji ve Altın Hariç	1,043	129	708.5	-910	-1,257	-27.6
Mal Dengesi	-5,154	-5,272	-2.2	-71,493	-59,953	19.2
İhracat	15,546	14,985	3.7	149,577	149,551	0.0
İthalat	-20,700	-20,257	2.2	-221,070	-209,504	5.5
Hizmetler Dengesi	1,423	1,474	-3.5	23,017	21,925	5.0
sak: Turizm	1,377	1,403	-1.9	22,335	20,330	9.9
Gelir Dengesi	-335	-370	-9.5	-8,475	-6,710	26.3
sak: Faiz Giderleri	-370	-369	0.3	-5,073	-5,144	-1.4
Cari Transferler	131	90	45.6	989	1,110	-10.9

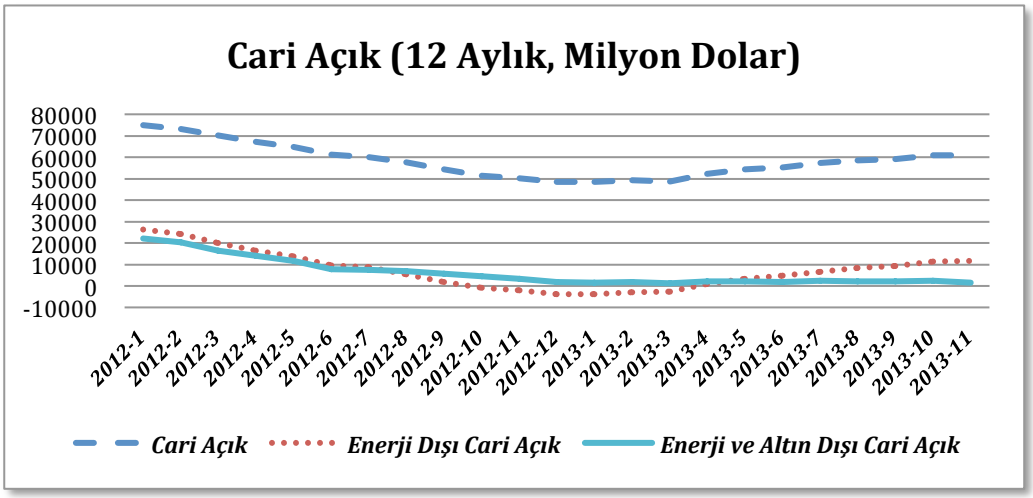

Kaynak: Turkey Data Monitor

- Cari açık düşerken, finansman kalitesi de bozuluyor. 2013'ün Ocak-Kasım döneminde Türkiye'ye gelen doğrudan yatırım miktarı, 2012'nin aynı dönemine göre % 13,4 gerileyerek 10,4 milyar dolar oldu.
- 2012'nin Ocak-Kasım döneminde her 100 dolarlık cari açığın 28 doları yurtiçine gelen doğrudan yatırım ile finanse edilirken; 2013'ün aynı döneminde bu 19 dolara düştü.
- Diğer taraftan Türkiye'ye yönelik portföy yatırımlarında da ciddi bir gerileme var. Bu Türk menkul kıymetlerine azalan güveni gösteriyor. Geçen yılın ilk 11 ayında hisse senedi piyasasına gelen yabancı yatırımlar, 2012'nin aynı dönemine göre, % 80 gerileyerek 1,1 milyar dolara düştü. Aynı dönemde kamu borç kağıtları piyasasına gelen yabancı yatırımlar da % 26,7 gerileyerek 20,1 milyar dolara indi.
- Böylece 2012'nin ilk 11 ayında her 100 dolarlık cari açık karşılığında 103 dolar doğrudan ve portföy yatırımı Türkiye'ye gelirken, 2013'ün aynı döneminde bu rakam 57 dolara geriledi.
- Diğer taraftan yabancı danışmanlık şirketlerinden Deloitte tarafından her yıl hazırlanan Şirket Birleşme & Devir Alma (M&A) verilerine göre 2013'de yabancıların Türkiye'de şirket birleşme ve devir alımlarındaki payı % 30'a geriledi. Bu son beş yılın en düşük oranı.

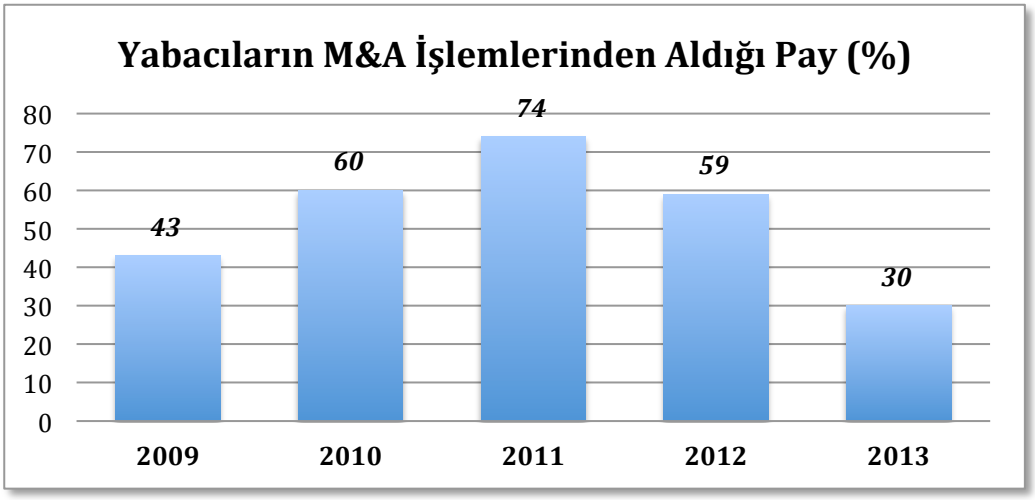

Kaynak: Delloite

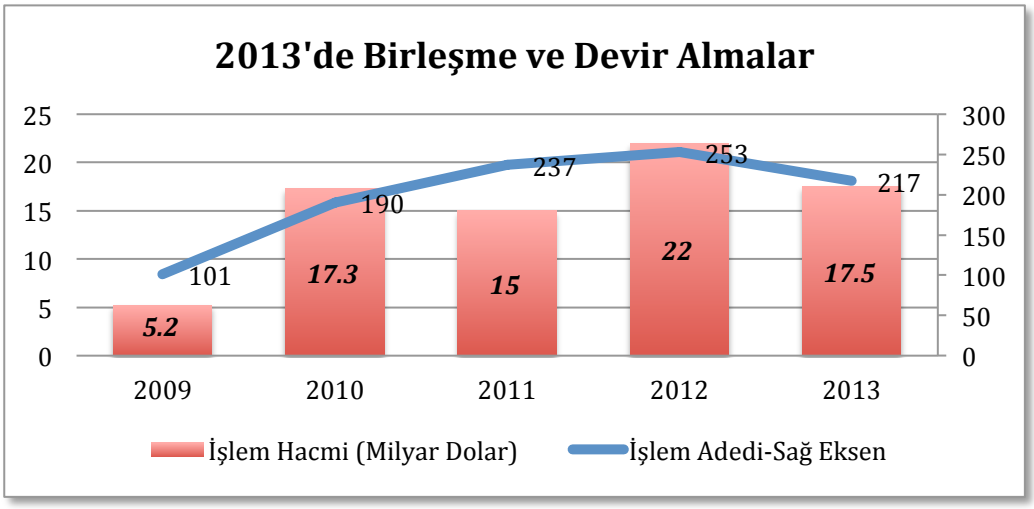

Kaynak: Delloite

- Tüm bu veriler yabancı yatırımcıların Türkiye'ye yönelik risk iştahında ciddi bir gerilemeye işaret ediyor. Yabancıların azalan risk iştahı ve borç yaratmayan fon girişindeki azalma, bankaların sendikasyon kredisi kullanımıyla dengelenmiş.
- 2013'ün Ocak-Kasım döneminde bankaların sendikasyon kredileri, bir önceki yılın aynı dönemine göre, % 104,4 artarak 28,7 milyar dolar oldu. Aynı dönemde toplam dış krediler ise % 69,7 artarak 32,8 milyar dolara çıktı.
- 2013'ün ilk 11 ayında "kaynağı belirli olmayan" para girişlerinin izlendiği net hata noksan kaleminden gelen finansman ise, 2012'nin aynı dönemine göre, % 125,6 artarak 4,8 milyar dolara çıktı.
- 2013 yılının ilk 11 ayına ilişkin genel finansman tablosunun önemli özelliklerinden birisi de yılın Ocak-Mayıs dönemi ile Haziran-Kasım dönemi arasında gece ve gündüz kadar fark olması.
- 2013'ün ilk 11 ayında gelen 51 milyar dolarlık (net hata noksan hariç) net sermaye girişinin 34,9 milyar doları (% 68'si) yılın ilk beş ayında gelmiş. Buna karşın Haziran-Kasım döneminde ülkeye gelen kaynağı belli sermaye yarı yarıya azalarak 16,2 milyar dolara düşmüş.
- Kuşkusuz burada en belirleyici gelişme ABD Merkez Bankası FED'in geçen yılın Mayıs ayında aldığı karar oldu. FED'in bedava ve bol para döneminin

artık sonuna gelindiğine yönelik kararı dış finansman ihtiyacı yüksek olan bizim gibi ekonomilere yönelik algıyı oldukça bozdu.

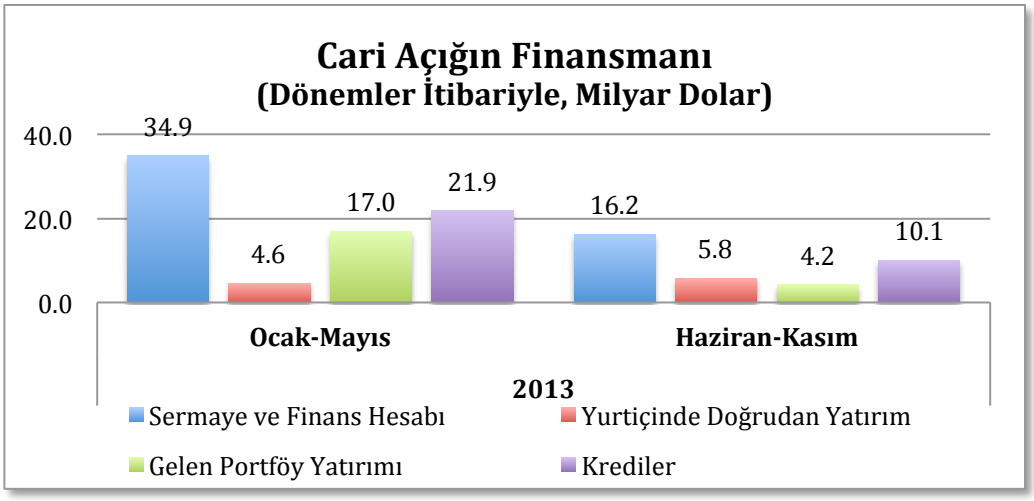

Kaynak: TCMB

- Türkiye 2014'de vadesi gelen 165 milyar dolarlık dış borcu çevirmek zorunda. Yine 2014'de resmi olarak 59 milyar dolarlık bir cari açık ön görüsü var. Yani 2014'de ne yapılacak ne edilecek ve her ay yaklaşık 20 milyar dolarlık bir dış finansman bulunacak.
- ***165 milyar dolarlık vadesi gelen borç yeni küresel iklimde daha yüksek bir maliyetle çevrilse, bile bu yıl çarkların dönmesi için 59 milyar dolarlık cari açığı finanse edecek taze para bulunması gerekiyor. Bu her ay yaklaşık 5 milyar dolarlık taze para bulunması demek. Oysa Haziran-Kasım döneminde sermaye ve finans hesabından Türkiye'ye her ay gelen taze kaynak ortalama 2,7 milyar dolara düşmüş.***
- ***Bu eğilimin 2014'de de sürmesi durumunda Türkiye'nin seçenekleri fazla değil. Ya zaten sınırlı olan rezervler eritilerek bu açık finanse edilecek, ya son yıllarda anormal gelişmeler gösteren net hata noksan kaleminden yine kaynağı belirli olmayan para girişleri olacak, ya da finanse edilmesi gereken cari açık ekonomik büyümeden fedakarlık edilerek azaltılacak.***

Tablo: Cari Açık ve Finansmanı (Milyon Dolar)

(Milyon ABD Dolar)	2012 Ocak-Kasım	2013 Ocak-Kasım	% Değişme
CARİ İŞLEMLER HESABI	**-43,628**	**-55,962**	**28.3**
İhracat f.o.b.	149,551	149,577	0.0
İthalat f.o.b.	-209,504	-221,070	5.5
Mal Dengesi	-59,953	-71,493	19.2
Hizmetler Dengesi: Gelir	40,492	44,310	9.4
Hizmetler Dengesi: Gider	-18,567	-21,293	14.7
Mal ve Hizmet Dengesi	-38,028	-48,476	27.5
Gelir Dengesi: Gelir	4,253	3,974	-6.6
Gelir Dengesi: Gider	-10,963	-12,449	13.6
Mal, Hizmet ve Gelir Dengesi	-44,738	-56,951	27.3
Cari Transferler	1,110	989	-10.9
SERMAYE HESABI	**-44**	**-76**	**72.7**
FİNANS HESABI	**65,110**	**65,682**	**0.9**
Yurtdışında Doğrudan Yatırım	-3,784	-2,666	-29.5
Yurtiçinde Doğrudan Yatırım	11,999	10,394	-13.4
Portföy Hesabı-Varlıklar	2,298	2,689	17.0
Portföy Hesabı-Yükümlülükler	32,924	21,235	-35.5
Hisse Senetleri	5,422	1,087	-80.0
Borç Senetleri	27,502	20,148	-26.7
Diğer Yatırımlar-Varlıklar	2,316	1,188	-48.7
Merkez Bankası	1	1	0.0
Genel Hükümet	-355	-749	111.0
Bankalar	5,588	1,449	-74.1
Diğer Sektörler	-2,918	487	...
Diğer Yatırımlar-Yükümlülükler	19,357	32,842	69.7
Merkez Bankası	-2,122	-1,830	-13.8
Genel Hükümet	-137	-11	-92.0
Bankalar	14,029	28,679	104.4
Diğer Sektörler	7,587	6,004	-20.9
Cari,Sermaye ve Finansal Hesaplar	21,438	9,644	-55.0
NET HATA VE NOKSAN	**2,145**	**4,839**	**125.6**
GENEL DENGE	23,583	14,483	-38.6
REZERV VARLIKLAR	**-23,583**	**-14,483**	**-38.6**
Resmi Rezervler	-21,576	-13,631	-36.8
Uluslararası Para Fonu Kredileri	-2,007	-852	-57.5

Kaynak: TCMB

Tüketici Güveni ve Beklentiler Hızla Bozuluyor…

- 2014'ün ilk ayında Tüketici Güvenine ilişkin öncü göstergeler, tüketici güveninde çok hızlı bir bozulma olduğunu gösteriyor. Nitekim CNBC-e tarafından hazırlanan öncü endeks 71,3 değerini alarak 2009 yılı Ocak ayından bu yana en düşük değerine geriledi.
- Sadece güven endeksi değil, tüketicilerin kendi finansal koşullarını ve ekonominin genel gidişatına göre oluşturduğu beklentilerin de hızla bozulduğu anlaşılıyor. Nitekim 2014'ün ilk ayında beklenti endeksindeki değer 76,4'le 2009 Mart ayından bu yana en düşük değere geriledi.

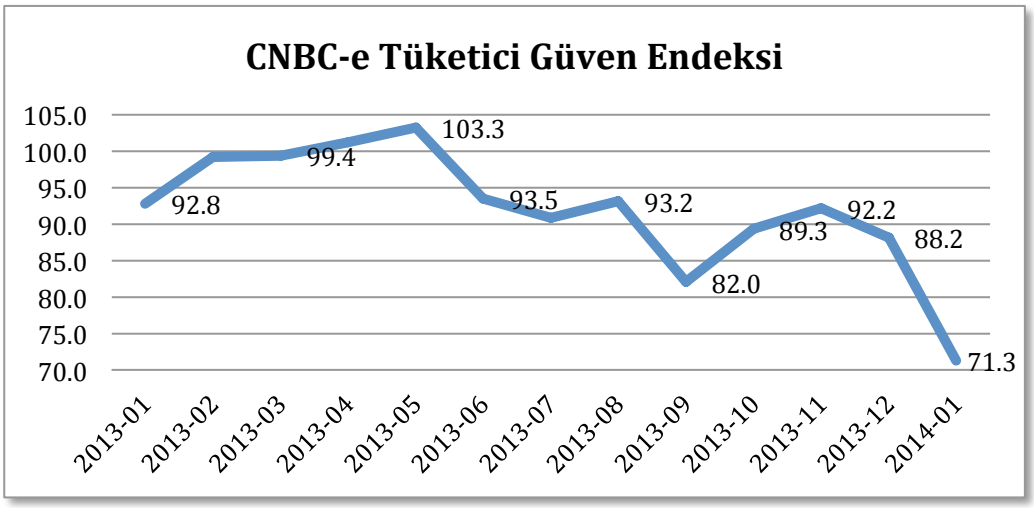

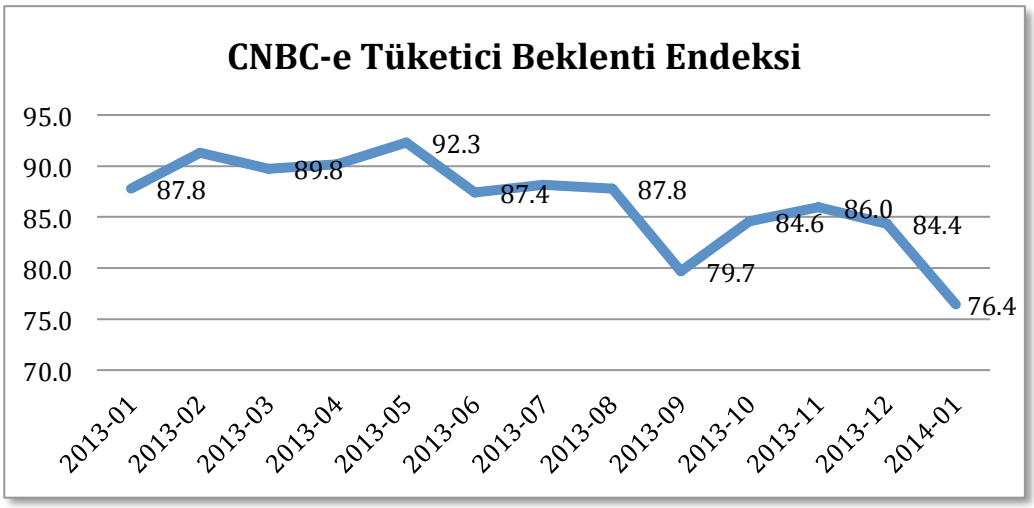

Kaynak: Turkey Data Monitor

- Sadece güven anketleri değil, dolarizasyondaki hızlı artış da ekonomiye duyulan güvende aşınma olduğunu gösteriyor. Yurtiçi yerleşiklere ait Döviz

Tevdiat Hesapları (DTH) geçtiğimiz yılın Mayıs ve Kasım ayları arasında 11,4 milyar dolar artarak 126 milyar dolara ulaştı. Dolar kurunun kıpırdanmaya başlamasıyla yurtiçi yerleşiklerin döviz talebinin arttığı anlaşılıyor.

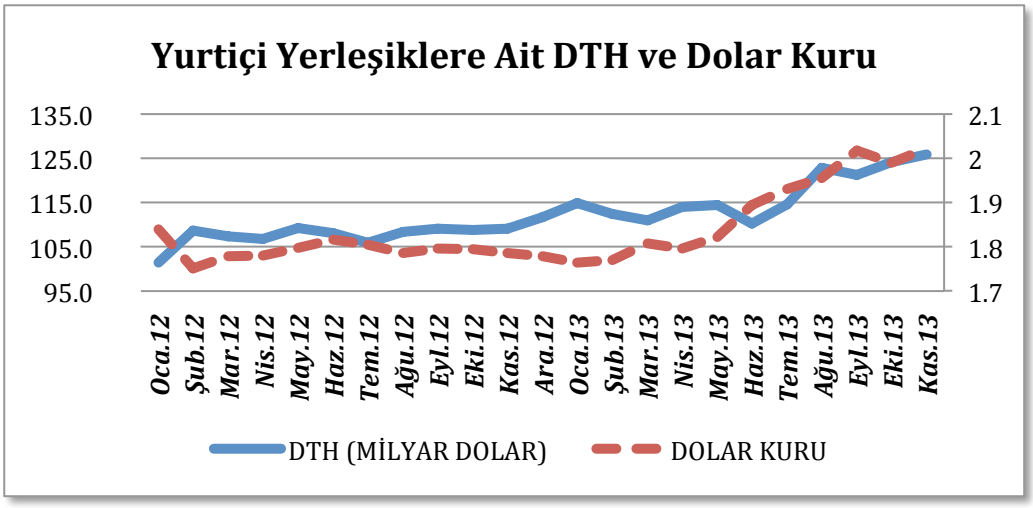

Kaynak: TCMB

- Beklenti ve güven kanalındaki bozulmanın hızlanması iyiye işaret değil. Beklenti kanalında çok hızlı bir bozulma ekonomide kontrolsüz bir düzeltmeye neden olabilir. Güven bir kez kayboldu mu bunun telafisi de zor olacaktır.

İstihdam artışı son 50 ayın en düşük seviyesinde...

- Geçtiğimiz yılın Ekim ayında işsizlik oranı, bir önceki yılın aynı dönemine göre, 0,6 puan artarak % 9,7 oldu. İşsiz sayısı ise aynı dönemde 202 bin kişi artarak 2 milyon 743 bine ulaştı.

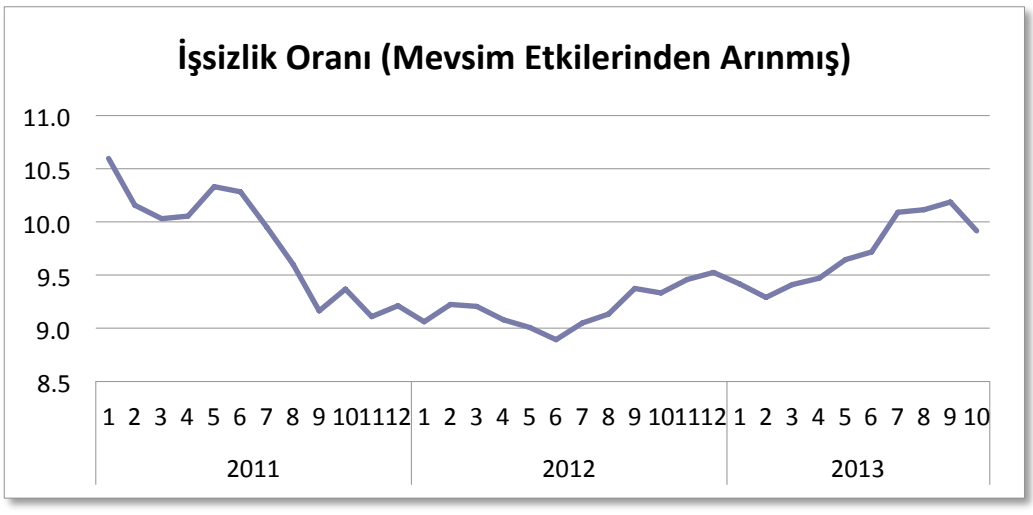

Kaynak: TÜİK

- Gençlerimizdeki işsizlik artışı ise oldukça dikkat çekici. Son bir yılda genç işsizlik oranı 1,2 puan artarak % 19,3 oldu.
- Mevsim etkilerinden arınmış işsizlik oranı ise 2013 Ekim ayında, bir önceki aya göre, 0,3 puan gerileyerek % 9,9 oldu. Mevsim etkilerinden arınmış işsizlik oranının üç ay aranın ardından yeniden tek hanelere gerilemesi olumlu görünmekle beraber işgücü ve istihdam rakamlarının ayrıntıları hiç de parlak olmayan gelişmelere işaret ediyor.
- Özellikle iki hususun altının çizilmesi gerek. ***Birincisi istihdam artışındaki hızlı yavaşlama. Ekim'de, bir önceki yılın aynı dönemine göre, istihdamdaki artış sadece 139 bin kişi. Bu son 50 ayın (2009 Ağustos ayından) en düşük istihdam artışı.***

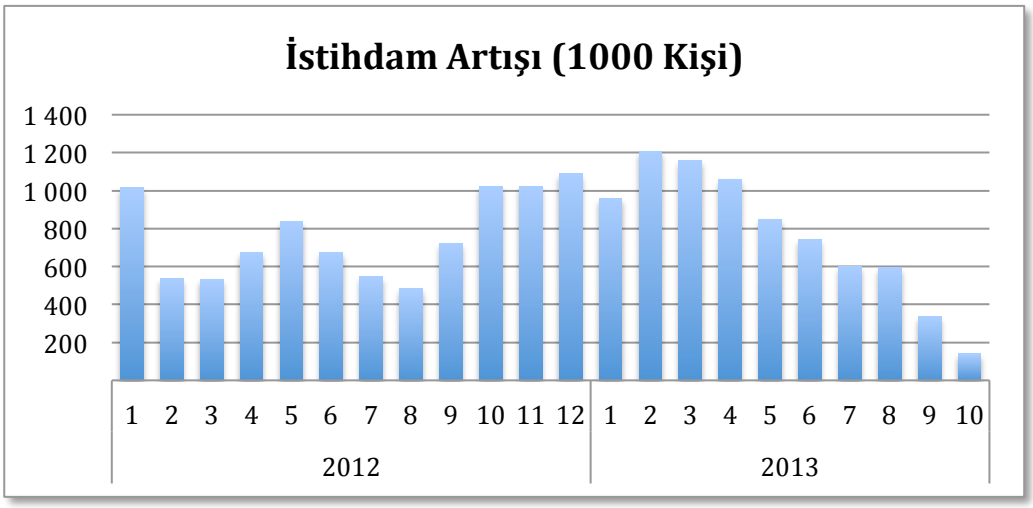

Kaynak: TÜİK

- Sektörler itibariyle istihdamın dağılımına bakıldığında ise özellikle hizmet istihdamındaki yavaşlama oldukça dikkat çekici. Hizmet sektöründe istihdam son bir yılda sadece 198 bin kişi arttı. Bu 2009 yılı Aralık ayından bu yana ilgili sektördeki en düşük istihdam artışı.
- Son bir yılda sanayi istihdamı 167 bin kişi artarken, inşaat sektöründeki istihdam ise 68 bin kişi artmış. ***Buna karşın tarım istihdamı ise aynı dönemde 294 bin kişi gerilemiş. Bu, tarım istihdamında 2008 Ocak ayından bu yana en sert düşüş.***

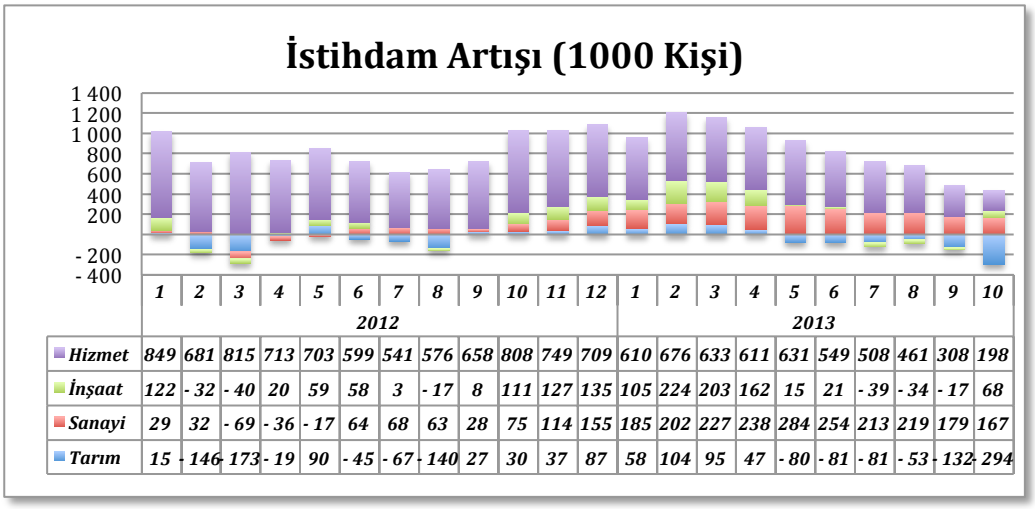

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	2012												2013									
Hizmet	849	681	815	713	703	599	541	576	658	808	749	709	610	676	633	611	631	549	508	461	308	198
İnşaat	122	- 32	- 40	20	59	58	3	- 17	8	111	127	135	105	224	203	162	15	21	- 39	- 34	- 17	68
Sanayi	29	32	- 69	- 36	- 17	64	68	63	28	75	114	155	185	202	227	238	284	254	213	219	179	167
Tarım	15	- 146	- 173	- 19	90	- 45	- 67	- 140	27	30	37	87	58	104	95	47	- 80	- 81	- 81	- 53	- 132	- 294

Kaynak: TÜİK

- Ekim'de işgücü arzında da yani emek piyasasına giren vatandaşlarımızın sayısında ciddi bir yavaşlama var. Son bir yılda çalışma çağına gelen nüfus 861 bin kişi artmasına karşın; işgücüne katılan nüfus sadece 340 bin kişi artmış. Bu, 2012'nin Mart ayından bu yana en düşük artış.

- Son bir yılda işgücüne dahil olmayan nüfustaki artış ise 521 bin kişi. Yani son bir yılda çalışma çağındaki nüfusa eklenen her 100 kişiden 61'i emek piyasasına girmemiş. İş gücüne katılım oranı ise son bir yılda 0,2 puan gerileyerek % 50,8 olmuş.

- İşgücü havuzuna giren sayısındaki bu yavaşlama Ekim'de işsizlik oranının çift hanelere ulaşmasını engellemiş. Nitekim işgücüne katılım oranı 2012 Ekim ayı seviyesinde kalsa 2013'ün Ekim ayında işsizlik oranı % 10 olacaktı.

- Önümüzdeki günlerde ekonomideki yavaşlama ve beklentilerdeki bozulma işgücü piyasası üzerindeki baskıyı daha da artıracak. Bu kaçınılmaz. Gelir ve istihdam azalırken, işsizlik oranını tek hanelerde tutmak için işgücü arzını istatistiklerde kısmak da yetmeyecek.

Tablo: İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler (Bin Kişi, %)

	EKİM	EKİM	Fark (2013-2012)
	2012	2013	
(BİN KİŞİ)			
Kurumsal Olmayan Nüfus	73,871	74,717	846
- 15 Yaş ve üzeri Nüfus	55,001	55,862	861
İş Gücü	28,051	28,391	340
- İstihdam Edilenler	25,509	25,648	139
- Tarım	6,322	6,028	-294
- Sanayi	4,732	4,898	166
- İmalat Sanayi	4,399	4,576	177
- İnşaat	1,886	1,954	68
- Hizmetler	12,569	12,767	198
- Tarımdışı İstihdam	19,187	19,620	433
- Ücretli İstihdam Edilenler	16,207	16,624	417
İşsiz Sayısı	2,541	2,743	202
Geniş İşsiz Sayısı (İşsiz+İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar)	4,465	4,657	192
Genç İşsiz Sayısı	836	874	38
Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlı Olmayanlar	10,123	9,301	-822
(YÜZDE)			
İstihdam Oranı (%)	46.4	45.9	-0.5
İşgücüne Katılma Oranı (%)	51.0	50.8	-0.2
İşsizlik Oranı (%)	9.1	9.7	0.6
Geniş İşsizlik Oranı	14.9	15.4	0.5
Tarımdışı İşsizlik Oranı (%)	11.4	11.9	0.5
Genç İşsizlik Oranı (%)	18.1	19.3	1.2
Mevsimlik Etkilerden Arındırılmış Seriler	**EYLÜL 2013**	**EKİM 2013**	**Fark**
İşgücü	28,336	28,260	-77
İstihdam	25,450	25,457	6
- Tarım	6,012	5,920	-92
- Sanayi	4,914	4,899	-15
- İnşaat	1,747	1,841	94
- Hizmet	12,777	12,797	20
İşsiz	2,886	2,803	-83
İşgücüne Katılma Oranı (%)	50.8	50.6	-0.2
İstihdam Oranı (%)	45.6	45.6	0.0
İşsizlik Oranı (%)	10.2	9.9	-0.3
- Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	12.5	12.1	-0.4
- Genç Nüfusta İşsizlik Oranı (%)	19.7	19.3	-0.4

Kaynak: TÜİK

SONUÇ YERİNE

- Hükümet, yüksek cari açık ve düşük rezervler nedeniyle küresel likiditenin azaldığı döneme savunmasız girdi. Bu yıl önümüzde en az iki seçim var.
- Bu gerçek ortada olmasına karşın Hükümet, yolsuzluğunun üstünü hukuk devletini tepeleyerek örtmeye çalışarak ciddi bir siyasi risk yaratmayı becerdi.
- Ekonominin kırılganlığı ile siyasetin kırılganlıklarının bir araya geldiğinde sonuçlarının ne olduğunu bu millet 2001'de çok acı şekilde yaşadı. 2014 Türkiye için zor bir yıl olacak.
- Hükümet sanki "bile bile dama" stratejisi izliyor. 11 yıldır ekonomide biriktirilmiş tüm kırılganlıklar, bir devlet krizi ile adeta temize çekmeye çalışılıyor. Bir ekonomik krizin olası sorumluları ise şimdiden hazır. "Dış mihraklar", "lobiler", "hükümet kumpas kuran paralel yapılar".
- Milletimizin ve vatandaşlarımızın ferasetini küçümseyen bu stratejiden artık alışılageldik AKP mağduriyet hikâyesi çıkmaz. Bunun tek mağduru milletin kendisi olur. İşte işsizlik rakamları böyle bir tehlikeye işaret etmeye başladı bile. Mağdur bir milletin mağrur bir iktidara keseceği ceza ise elbette ağır olur.